

שערי תשובה

תשובה לעת זקנה

הרב חיים סבתו

ו ומענין הדרך הזו אשר זכרנו, התשובה ביום המות, בראות החוטא כי כלתה אליו הרעה, ואבדה תקותו, כמו שכתוב (משלי יא, ז): "במות אדם רשע תאבד תקוה", והוא מתודה בעת ההיא, ושב אל ה' בלב שלם, וגם התשובה ההיא מועילה, אף על פי שאינה משגת לתשובת השב בעצם תומו, כאשר הקדמנו בשער הראשון.

הדרך השניה

ז כאשר יבואו ימי הזקנה והגיעו ימי השיבה, ויכל כחו וימעט, וישח יצרו, גם יזכור קצו כי קרוב הוא, ויבין לאחריתו, וישוב אל ה' וירחמהו. ואשר איננו חוזר בתשובה בבוא ימי הזקנה, יכפל ענשו ורבה משטמה עליו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים ק"ג, ב): שלשה הקדוש ברוך הוא שונאם - דל גאה ועשיר מכחש וזקן מנאף, ונאמר (הושע ז, ט): "אכלו זרים כחו והוא לא ידע גם שיבה זרקה בו והוא לא ידע", ומן התמיהה והפליאה, כי יעמוד האדם בחצי ימיו, ורואה כי הימים הולכים ודלים, ותחל הריסות הבנין, ויחסר המזג בטבעו, ותראה בו היבשת, כענין שנאמר (תהלים קב, יב): "ימי כצל נטוי ואני כעשב איבש". איך טח מראות עיניו ומהשכיל לבבו, ולא יראה כי נוסע הוא אל מקום בית עולמו, הלוך ונסוע יומם ולילה?

ח ויש אנשים רבים ימנע מהם אור התשובה, כי הם זכאים וטהורים בעיניהם, ולא יתעשתו על תיקון מעשיהם, כי ידמו בנפשם שהם מתוקנים, והם חטאים לה' מאד, הלא כתוב (קהלת ז, כ): "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא", והאנשים ההם מאשר הם בוזים לדבר עונות לא ירגישו ולא יבינו למו, או הודע אליהם חטאתם ונשכחה מלבם אחרי כן, והנם כמו החולה שאינו מרגיש בחליו, ולא יחשוב על הרפואה, ויכבד חליו תמיד עד אשר לא יוכל להרפא, ופעמים תהיה נסבה לזאת מקוצר בינתם, כי לא יבאו לדרוש אלקים, ודעת דרכיו לא יחפצו, על כן לא ישקדו על דלתות חכמים ותלמידיהם, כענין שנאמר (משלי טו, יב): "לא יאהב לץ הוכח לו אל חכמים לא ילך".

ט והנה אנשים צדיקים וישרים בלבותם, שאגה להם כלביא תמיד במחשבותם, וינהמו על חטאיהם כנהמת ים, ועל אשר קצור קצרה ידם מעבודת השם, כי על זה יפשע גבר והרבה אשמה כמו על העבירות החמורות, כענין שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי חגיגה פרק א הלכה ז): ויתר הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה ועל גלוי עריות ועל שפיכות דמים ולא ויתר לעון בטול תורה. אף כי מלאו רע האנשים אשר עיקר מחשבותיהם ומעשיהם על חפצי גופם והבלי זמנם, ובסוד היראה אל תבא נפשם, ולהשתונן כליותם עליה אל תחד כבודם במשכיות לבבם וחדרם ומשכיותם לעתים מזומנים, ולא יתנו חלק לתורה בעסקיהם, ומקרב לבם אבד חשבון על נפשם, כי גוי אובד עצות המה, וכמה הם במדרגה התחתונה.